ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA [*DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER*] SECINĀJUMI, sniegti 2006. gada 8. jūnijā [1]

I — Ievads

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LES 35. pantu, ko iesniegusi *Rechtbank 's-Hertogenbosch* [Hertohenboshas Pirmās instances tiesa civillietās un krimināllietās] (Nīderlande) [2], Tiesai tiek sniegta iespēja ceturto reizi interpretēt Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, (turpmāk tekstā — "*CAAS*") 54. pantu, kurā noteikts *ne bis in idem* princips.

2. Pirmās divas reizes tā apstiprināja, ka šo principu piemēro gadījumos, kad krimināltiesvedība nav uzsākta vai ir izbeigta, ja prokuratūra ir atteikusies celt apsūdzību [3], tam, turpretim, neesot spēkā gadījumā, ja lietas izbeigšanas pamatā ir pašas prokuratūras nolēmums neveikt kriminālvajāšanu tāpēc, ka pret apsūdzēto par tiem pašiem nodarījumiem ir uzsākta kriminālvajāšana citā dalībvalstī [4].

3. Trešā iespēja tai tika sniegta lietā C-436/04 *Van Esbroeck*, kurā šī gada 9. martā pieņemtajā spriedumā [5] tika izvērtēts jautājums par iepriekš minētās tiesību normas iedarbību *ratione temporis*, precizējot jēdzienu *idem*.

4. Šī pēdējā jēdziena aprises un veids, kādā valsts vara tiek īstenota krimināltiesvedību nodarījumu novēršanai, no jauna nonāk uzmanības centrā, jo iesniedzējtiesai uzdod jautājumu par jēdziena "tas pats nodarījums" saturu, un tā vēlas noskaidrot, vai persona, kas attaisnota ar spriedumu pierādījumu trūkuma dēļ, *CAAS* 54. panta izpratnē ir tāda, "par kuru ir pieņemts galīgs tiesas spriedums" [6].

1 — Oriģinālvaloda — spāņu.

2 — Pilsēta Brabantē, kas atrodas netālu no Antverpenes un kurā ap 1450. gadu piedzima Jeroens van Ākens [*Jeroen van Aken*], kas pazīstams ar pseidonīmu Hieronīms Boshs [*Hieronymus Bosch*]. Nīderlandes Karaliste ir atzinusi Tiesas kompetenci pieņemt prejudiciālu nolēmumu, visiem tiesnešiem un tiesām piešķirot tiesības tai uzdot jautājumus (OV 1999, C 120, 24. lpp.).

3 — 2003. gada 11. februāra spriedums apvienotajās lietās C-187/01 un C-385/01 *Gözütok* un *Brügge* (*Recueil*, I-1345. lpp., lietas, kurās es sniedzu secinājumus 2002. gada 19. septembrī).

4 — 2005. gada 10. marta spriedums lietā C-469/03 *Miraglia* (Krājums, I-2009. lpp.).

5 — Krājums, I-2333. lpp. Arī šajā lietā sniedzu secinājumus, kas tika nolasīti 2005. gada 20. oktobrī.

6 — Eiropas Kopienu Komisija ir iesniegusi Zaļo grāmatu par jurisdikcijas kolīzijām un *non bis in idem* principu krimināltiesvedībā [Brisele, 2005. gada 23. decembris, COM(2005) 696, galīgā redakcija], kurā pētīts, uz kāda veida nolēmumiem attiecināms šis princips (9. lpp.).

5. Šīs šaubas radušās lietā, ko, pamatojoties uz *CAAS* 111. panta 1. punktu, cēlis van Strātens [*Van Straaten*], lai apstrīdētu viņa reģistrāciju Šengenas Informācijas sistēmā.

II — Šengenas *acquis*

A — *Vispārīgi apsvērumi*

6. Šajā *acquis* ietilpst:

a) Nolīgums starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas 1985. gada 14. jūnijā noslēgts Luksemburgas Lielhercogistes pilsētā, kuras vārdā tas nosaukts [7];

b) 1990. gada 19. jūnijā noslēgtā Konvencija, ar ko īsteno iepriekš minēto nolīgumu [8] un kurā noteikti sadarbības pasākumi šīs kontroles atcelšanas seku izlīdzināšanai;

c) protokoli un citu dalībvalstu pievienošanās dokumenti, deklarācijas un akti, ko pieņēmusi saskaņā ar *CAAS* izveidotā Izpildkomiteja, kā arī tie, ko pieņēmušas instances, kam šī komiteja piešķir lēmējtiesības [9].

7. Ar Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam pievienoto protokolu (Nr. 2) minētais *acquis* ir iekļauts Savienības sistēmā, un saskaņā ar tā 2. panta 1. punkta pirmo daļu kopš Amsterdamas līguma stāšanās spēkā (1999. gada 1. maija) ir saistošs 1. pantā minētajām trīspadsmit valstīm, kuru starpā ir Nīderlandes Karaliste un Itālijas Republika [10].

7 — OV 2000, L 239, 13. lpp.

8 — OV 2000, L 239, 19. lpp.

9 — OV 2000, L 239, 63. un turpm. lpp.

10 — Pārējās dalībvalstis ir Beļģijas Karaliste, Dānijas Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Luksemburgas Lielhercogiste, Austrijas Republika, Portugāles Republika, Somijas Republika un Zviedrijas Karaliste. Apvienotā Karaliste un Īrija šajā kopīgajā projektā nav iesaistījušās pilnīgi, izvēlēdamās piedalīties atsevišķās jomās [Padomes 2000. gada 29. maija Lēmums 2000/365/EK (OV L 131, 43. lpp.) un 2002. gada 28. februāra Lēmums 2002/192/EK (OV L 64, 20. lpp.) attiecas uz abu šo dalībvalstu lūgumiem par dažu *acquis* noteikumu piemērošanu]. Dānijai ir īpašs statuss, kas tai ļauj nepiemērot nolēmumus, kas pieņemti šajā jomā. Minētais tiesību normu kopums ir saistošs desmit jaunajām dalībvalstīm kopš to pievienošanās Eiropas Savienībai, lai arī dažām no tām vajadzīga Padomes iejaukšanās (Akta par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 3. pants).

8. Protokola preambulā noteikts, ka tā mērķis ir stiprināt Eiropas integrāciju un it īpaši rīkoties, lai Eiropas Savienībai ļautu straujāk kļūt par telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums.

9. Saskaņā ar protokola 2. panta 1. punkta otro daļu Padome 1999. gada 20. maijā pieņēma Lēmumu 1999/435/EK un Lēmumu 1999/436/EK par Šengenas *acquis* definīciju, lai atbilstīgi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma un Līguma par Eiropas Savienību attiecīgajiem noteikumiem noteiktu tiesisko bāzi visām normām un lēmumiem, kas veido Šengenas *acquis* [11].

B — *Par* ne bis in idem *principu*

10. *CAAS* III sadaļa ar nosaukumu "Policija un drošība" sākas ar nodaļu, kas veltīta tēmai "Policijas sadarbība" (39.–47. pants) un turpinās ar otru — "Savstarpēja tiesiska palīdzība krimināllietās" (48.–53. pants).

11. Trešā nodaļa ar nosaukumu "*Non bis in idem* principa piemērošana" ietver 54.–58. pantu, kuru pamats saskaņā ar Lēmuma 1999/436 2. pantu un A pielikumu ir LES 34. un 31. pants.

11 — OV L 176, attiecīgi 1. un 17. lpp.

12. *CAAS* 54. pantā noteikts:

"Personu, kuras sakarā vienā Līgumslēdzējā Pusē ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, nedrīkst par to pašu nodarījumu saukt pie atbildības citā Līgumslēdzējā Pusē, ar noteikumu, ka notiesāšanas gadījumā sods jau ir izciests, to izcieš vai to vairs nevar izpildīt atbilstīgi tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aktiem, kurā spriedums pieņemts."

13. *CAAS* 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā precizēts, ka, ratificējot Konvenciju, valsts var atkāpties no 54. panta gadījumos, ja nodarījums, par kuru pieņemts citas valsts tiesas spriedums, pilnībā vai daļēji izdarīts tās teritorijā.

C — *Par cīņu pret tirdzniecību ar narkotiskām vielām*

14. Saskaņā ar ceturto nodaļu ("Izdošana"; 59.–66. pants) un piekto nodaļu ("Krimināl-sprieduma izpildes nodošana"; 67.–69. pants), vēl viena III sadaļas nodaļa ir veltīta tēmai "Narkotiskās vielas" (70.–76. pants), kuras 71. pantā, kura juridiskā bāze papildus LES

34. un 31. pantam ir arī LES 30. pants, noteikts:

"Attiecībā uz tiešu vai netiešu narkotisku un jebkādu psihotropu vielu (tostarp Indijas kaņepju) tirdzniecību, kā arī šo ražojumu un vielu glabāšanu ar mērķi tās tirgot vai eksportēt, Līgumslēdzējas Puses apņemas atbilstīgi [esošajām] Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijām noteikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu un apkarotu nelikumīgu tirdzniecību ar narkotiskām un psihotropām vielām."

15. Pēdējā — septītā nodaļa (77.–91. pants) attiecas uz jomu "Šaujamieroči un munīcija".

D — *Par Šengenas Informācijas sistēmu*

16. *CAAS* IV sadaļa (92.–119. pants) ievieš Šengenas Informācijas sistēmu [12], kas sastāv no valsts daļas katrā Līgumslēdzējā pusē un tehniskā nodrošinājuma vienības, lai automatizētu meklēšanas procedūru piekļūt ziņojumiem par personām un priekšmetiem 95.–100. pantā paredzētajiem mērķiem (92. panta 1. punkts saistībā ar 94. panta 1. punktu un 102. panta 1. punktu).

17. Viens no šiem mērķiem ir apcietināšana izdošanas nolūkā — gadījums, kurā informācija par meklējamo personu tiek ievadīta datu bāzē pēc ziņojuma iesniedzējas valsts tiesu iestādes lūguma (95. panta 1. punkts), tai esot vienīgajai, kas tos drīkst mainīt, papildināt, labot vai dzēst (106. panta 1. punkts). Ja ziņojuma saņēmēja valsts uzskata, ka ziņojums nav saderīgs ar tās tiesību sistēmu, tās starptautiskajām saistībām vai būtiskām interesēm, tā var pievienot norādi, kas aizliedz veikt apcietināšanu tās teritorijā (95. panta 3. punkts saistībā ar 94. panta 4. punktu).

18. Ikviena valsts norāda iestādi, kas ir atbildīga par sistēmas valsts daļu (108. panta 1. punkts). Attiecīgajām personām ir tiesības pieprasīt ieraksta labošanu, dzēšanu, kā arī informācijas sniegšanu, vai arī kompensāciju, kas saistīta ar ziņojumu (111. panta 1. punkts), Līgumslēdzējām pusēm kopīgi apņemoties izpildīt pieņemtos galīgos spriedumus (111. panta 2. punkts).

12 — Tiesa pirmo reizi šo sistēmu izvērtēja 2006. gada 31. janvāra spriedumā lietā C-503/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-1097. lpp.).

III — Fakti, pamata lieta un prejudiciālie jautājumi [13]

19. 1983. gada martā Kopienu pilsonim van Strātenam Itālijā piederēja apmēram pieci kilogrami heroīna, ko viņš ieveda Nīderlandē, kur viņa glabājumā atradās apmēram tūkstoš gramu heroīna.

20. Šajā pēdējā dalībvalstī viņš tika apsūdzēts trīs noziedzīgos nodarījumos: 1) piecu ar pusi kilogramu šo narkotisko vielu ievešanā no Itālijas ap 26. martu kopā ar A. Jilmazu [*A. Yilmaz*]; 2) tūkstoš gramu heroīna glabāšanā laikā no 27. līdz 30. martam un 3) šaujamieroču un munīcijas glabāšanā.

21. Ar *Rechtbank 's-Hertogenbosch* 1983. gada 23. jūnija spriedumu viņš tika attaisnots pirmajā apsūdzības punktā pierādījumu trūkuma dēļ [14], par abiem pārējiem nodarījumiem piespriežot viņam brīvības atņemšanu uz divdesmit mēnešiem, kas pēc sprieduma galīgas stāšanās spēkā tika pienācīgi izciesta [15].

22. Itālijā pret van Strātenu tika veikta kriminālvajāšana par aptuveni piecu kilogramu heroīna glabāšanu un ievešanu Nīderlandē vairākās kārtās ap 1983. gada 27. martu vainu pastiprinošos apstākļos sakarā ar darbību noziedzīgā grupā. Tā kā van Strātens neieradās pēc pienācīgā kārtībā iesniegta uzaicinājuma uz tiesas sēdi, *Tribunale Ordinario di Milano* (Milānas Pirmās instances tiesa, Itālija) ar 1999. gada 22. novembra spriedumu, neizvērtējot viņa vainu pastiprinošā apstākļa esamību, viņam piesprieda brīvības atņemšanu uz desmit gadiem, naudas sodu piecdesmit miljonu Itālijas liru apmērā un atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

23. Pēc Itālijas valsts iestāžu izteiktā lūguma par van Strātenu tika reģistrēts ziņojums Šengenas Informācijas sistēmā viņa apcietināšanai un vēlākai izdošanai atbilstoši Milānas prokuratūras 2001. gada 11. septembra prasībai. Pamatodamās uz *CAAS* 95. panta 3. punktu, Nīderlandes Karaliste pievienoja norādi, kas aizliedz veikt apcietināšanu tās teritorijā.

24. Kad viņam tika paziņots par otro spriedumu un viņa datu reģistrēšanu sistēmā, van Strātens ar *Korps Landelijke Politidiensten* (Nīderlandes Valsts policijas biroja) [16] starpniecību lūdza dzēst datus par viņu un, nesaņēmis par to atbildi, nekavējoties cēla prasību *Rechtbank 's-Hertogenbosch*. Pama-

13 — Ņemot vērā rīkojumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu sniegtās informācijas trūcīgumu, turpmākajam izklāstam esmu piedevām izmantojis atsevišķus, it īpaši Nīderlandes valdības un Komisijas, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā sniegtos apsvērumus.

14 — Iespējamas pamatojuma kļūdas izvērtējumu uzskatu par neatbilstošu un nepieļaujamu. Būtiska nozīme ir apstāklim, ka Nīderlandes tiesa attaisnoja van Strātenu tāpēc, ka uzskatīja, ka nav pierādīti faktiskie apstākļi.

15 — *Gerechtshof 's-Hertogenbosch* (Hertohenboshas Apelācijas tiesa, Nīderlande) 1984. gada 3. janvāra spriedumā apstiprināja spriedumu apelācijas kārtībā, tomēr grozot otrās izvirzītās apsūdzības juridisko pamatu, kas tika apstiprināts kasācijas kārtībā ar *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākās tiesas) 1985. gada 26. februāra spriedumu.

16 — Iestāde, kas norādīta *CAAS* 108. panta 1. punktā.

tojoties uz *CAAS* 106. panta 1. punktu, šī tiesa ar 2004. gada 16. jūlija rīkojumu uzaicināja Itālijas Republiku piedalīties tiesvedībā.

25. *Rechtbank* uzskata, ka saskaņā ar *CAAS* 111. pantu van Strātenam ir tiesības celt prasību un Itālijas Republikai ir pienākums izpildīt tās pieņemto nolēmumu.

26. Van Strātens apgalvo, ka ar Itālijā uzlikto sodu esot pārkāpta *CAAS* un ka līdz ar to tā izpilde esot nelikumīga. Itālijas Republika iebilst, ka par noziedzīgo ievešanu Nīderlandē neesot "pieņemts spriedums", jo tika pieņemts attaisnojošs spriedums, tādējādi nekas neliedz pieņemt otru spriedumu.

27. *Rechtbank 's-Hertogenbosch* nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus jautājumus:

"1) Kas ir jāsaprot ar vārdiem "tas pats nodarījums" *CAAS* 54. pantā? (Vai apmēram 1000 gramu heroīna turēšana Nīderlandē laika periodā no 1983. gada 27. līdz 30. martam vai ap šo periodu ir tāds pat nodarījums kā apmēram 5 kilogramu heroīna turēšana Itālijā 1983. gada 27. martā vai ap to, zinot, ka heroīna sūtījums Nīderlandē bija daļa no heroīna sūtījuma Itālijā? Vai heroīna sūtījuma eksports no Itālijas uz Nīderlandi ir tāds pat nodarījums kā šī paša sūtījuma imports no Itālijas Nīderlandē, zinot arī to, ka van Strātena līdzdalībnieki Nīderlandē un Itālijā nav gluži tie paši? Vai visi šie nodarījumi kopumā, ko veido aplūkotā heroīna turēšana Itālijā, tā eksports no Itālijas, imports Nīderlandē un turēšana Nīderlandē, ir "tas pats nodarījums"?)

2) Vai par personu ir "pieņemts galīgs spriedums" *CAAS* 54. panta izpratnē, ja ir pieņemts nolēmums, ka pret šo personu celtā apsūdzība nav bijusi tiesiski un pietiekoši pierādīta, un šī persona ar tiesas spriedumu ir attaisnota?"

IV — Tiesvedība Tiesā

28. Komisija un Nīderlandes, Čehijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Austrijas, Polijas un Zviedrijas valdība sniedza rakstveida apsvērumus, un Spānijas Karalistes, Nīderlandes

Karalistes un Komisijas pārstāvji piedalījās 2006. gada 4. maija tiesas sēdē, kuras laikā tie mutiski sniedza savus apsvērumus.

V — Prejudiciālo jautājumu pieņemamība

29. Francijas un Spānijas valdība apstrīd šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, bet atšķirīgu iemeslu dēļ.

30. Francijas valdība sūdzas par iesniedzējtiesas sniegto ziņu trūcīgumu, kas neļauj noskaidrot strīda priekšmetu un tādējādi liedz novērtēt vajadzību pēc Tiesas interpretācijas, lai to izspriestu.

31. Spānijas valdības sākotnējā iebilde[17] ir šaurāka, jo tā ir tikai par pirmo jautājumu un pakārtoti — par tā otro daļu, kas, pēc tās domām, attiecas uz faktu konstatēšanu. Tā norāda, ka noteikt, vai nodarījums, par ko pieņemts spriedums tiesvedībā, sakrīt ar citu, agrākā tiesvedībā izvērtēto, pārsniedz Tiesas interpretācijas uzdevumus.

17 — Jānorāda tās formulējums, kas diemžēl liecina par prejudiciālo jautājumu par spēkā esamību un interpretāciju sajaukšanu (skat. 5. un 7. punktu).

A — *Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstība*

32. Francijas valdība nekļūdās, apgalvojot, ka *Rechtbank* rīkojums apgrūtina van Strātena prasības rakstura un mērķa noskaidrošanu. Tomēr neskaidrība tiek kliedēta, iepazīstoties ar lietas pamatā esošo apstākļu izklāstu un Nīderlandes valdības rakstveida apsvērumiem.

33. Atsaucoties uz *CAAS* 111. panta 1. punktu, van Strātens lūdz tiesai dzēst par viņu esošo ziņojumu Šengenas Informācijas sistēmā, ko var izdarīt Itālijas Republika, kurai ir saistošs pieņemtais nolēmums (*CAAS* 106. panta 1. punkts un 111. panta 2. punkts).

34. Ieraksta pamatā ir *Tribunale Ordinario di Milano* spriedums, kuru izpildot prokuratūra ir uzdevusi izdošanu, kas nozīmē arī apcietināšanu.

35. Īsumā, sankcijas likumība nosaka to, vai likumīga ir datu ierakstīšana sistēmā vai, otrādi, prasība par attiecīgo datu dzēšanu var tikt apmierināta tikai tad, ja tās pamatā esošais fakts ir nelikumīgs. Tiesas nolēmums, ar kuru pārkāpts *ne bis in idem* princips, nepamato apsūdzētā izdošanu apcietināšanas

nolūkā pēc tam, kad dati par to tika iekļauti Šengenas Informācijas sistēmā [18]. Tādēļ neizbrīna tas, ka *Rechtbank 's-Hertogenbosch* šī principa ievērošanas nolūkā noskaidro *CAAS* 54. pantā ietvertā jēdziena "tas pats nodarījums" nozīmi, vaicājot, vai tas ir attiecināms uz gadījumu, kad spriedums ir attaisnojošs pierādījumu trūkuma dēļ.

36. Varētu uzskatīt, ka prasība nav lietderīga, tā kā van Strātenam nav jābaidās no apcietināšanas savā valstī, jo Nīderlandes iestādes saskaņā ar *CAAS* 95. panta 3. punktu ir pievienojušas nodrošinājuma ierunu (kuru esmu minējis šo secinājumu 17. punktā); bet šis uzskats ir kļūdains divējādā ziņā: pirmkārt, izskatot prasītāja intereses pamata lietā un izvērtējot viņa tiesības iesniegt prasību šajā lietā, mēs aizskaram nozari, kas neietilpst Kopienu tiesu kompetencē; otrkārt, netiek ņemts vērā ne vien tas, ka šī ziņojuma saņēmējas valsts atsevišķā iebilde nav šķērslis brīvības atņemšanai citās dalībvalstīs, bet arī tas, ka *CAAS* 54. panta uzdevums ir nodrošināt pilsoņu brīvu pārvietošanos Savienībā [19], kas ir LES 2. panta pirmās daļas ceturtajā ievilkumā noteiktais mērķis.

37. Turklāt EKL 234. pantā paredzētā kārtība attiecas uz LES 35. pantu, pielāgojoties tā īpatnībām [20], bet arī ievērojot visu notiekušo judikatūras attīstību. Abās tiesību normās jautājumu uzdošana Tiesai ir atkarīga no nosacījuma, ka valsts tiesa uzskata, ka prejudiciāla interpretācija šajā jautājumā vajadzīga, lai tā varētu pieņemt spriedumu, tādējādi pastāv prezumpcija par to, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir atbilstīgs, izņemot gadījumu, kad: a) tam nav nekāda sakara ar faktisko situāciju vai prāvas priekšmetu; b) problēma ir tīri hipotētiska vai c) lūguma izklāstā nav norādīti elementi, kas nepieciešami, lai sniegtu lietderīgu atbildi [21], proti, apstākļi — kā es jau izskaidroju —, kas šajā gadījumā nav konstatēti.

38. Pēdējā iebilde par nepieņemamību, ko izvirzījusi Komisija un kas ir saistīta ar Francijas valdības norādīto paviršību, ir par to, vai *CAAS* 54. pants attiecībā uz pamata lietu piemērojams *ratione temporis*.

39. Jautājums par šī noteikuma iedarbību laikā ir ticis iztirzāts lietā *Van Esbroeck*, secinājumos, kuros es norādīju, ka tiesības netikt atkārtoti apsūdzētam vai tiesātam par vienu un to pašu nodarījumu ir būtiska tiesiska garantija, kas ir paredzēta, lai neviens, "kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu un izcietis sodu, netiktu atkārtoti nedz pakļauts kriminālvajāšanai, nedz sodīts", kas pilnībā īstenojas tad, kad ir izpildīti šie nosacījumi, proti, brīdī, kad rodas valsts

18 — Komisija šīs domas sīkāk izklāsta savu apsvērumu 30.–36. punktā.

19 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Gözütok* un *Brügge* (38. punkts) un *Miraglia* (32. punkts).

20 — 2005. gada 16. jūnija spriedums lietā C-105/03 *Pupino* (Krājums, I-5285. lpp., 19. un 28. punkts).

21 — *Ibidem*, 29. un 30. punkts.

varas pienākums atturēties no jebkādu represīvu pasākumu veikšanas. Šo principu var piemērot tikai tad, ja attiecībā uz šo personu iepriekš ir pieņemts galīgs spriedums (31. punkts). Pirmā sprieduma datums ir mazsvarīgs, ja otrais spriedums tiek pieņemts pēc *CAAS* spēkā stāšanās, kurā nav neviena īpaša noteikuma attiecībā uz 54. panta iedarbību laikā (iepriekš minēto secinājumu 32. un 29. punkts). Pieņemot manis ierosināto, spriedumā minētajā izspriestajā lietā tika nospriests, ka *ne bis in idem* principu piemēro šīs lietas apstākļiem līdzīgos apstākļos (23. un 24. punkts).

40. *CAAS*, kas vēl nebija pieņemts faktisko apstākļu iestāšanās laikā (pirmā sprieduma pieņemšana Nīderlandē un izmeklēšanas uzsākšana Itālijā), bija spēkā laikā, kad šajā pēdējā valstī tika pieņemts notiesājošs spriedums, kas ir brīdis, kad *ne bis in idem* princips bija pilnā mērā piemērojams, tādējādi iepriekš 33.–37. punktā izklāstītajam paliekot nemainīgam.

B — *Nenoteikts juridisks jēdziens*

41. Spānijas valdība arī nekļūdās, uzsverot, ka pirmais jautājums attiecas uz faktiem, bet kļūdās, piedāvādama to noraidīt *ad limine*.

42. Šāds noraidījums nav secināms no visa jautājuma, bet tikai no iekavās ietvertajām atsaucēm, kurās iesniedzējtiesa lūdz paust nostāju jautājumā par konkrētajiem strīda apstākļiem, taču šādu atbildi tā nevar saņemt, jo šāds uzdevums neietilpst Tiesas interpretācijas funkcijās.

43. Tomēr lūgums sākas ar jautājumu, kam, neskatoties uz norādēm par lietas faktiskajiem apstākļiem, nenoliedzami piemīt interpretatīva nozīme, jo tas attiecas uz nenoteiktu juridisku jēdzienu [22] tiesību normā ("tas pats nodarījums").

44. Līdzīgs jautājums tika uzdots lietā *Van Esbroeck*, kurā es uzsvēru, ka uzdevums noskaidrot, vai nodarījums, par ko uzsākta kriminālvajāšana, ir tāds pats kā tas, par ko ir bijusi cita tiesvedība, pieder pašai tiesas spriešanas būtībai; un to spēj veikt tikai tiesa, kurai nepastarpināti ir zināmi tās izvērtējamie lietas faktiskie apstākļi, neaizskarot iespēju lietu pārskatīt otrajā instancē (secinājumu 36. punkts). Tiesas uzdevums ir vienīgi norādīt interpretācijas kritērijus, kas, ņemot vērā *CAAS* 54. panta pamatus un mērķus, norāda piemērotāko risinājumu vienveidīgai attieksmei Eiropas Savienības teritorijā (37. punkts).

22 — Šādi es to kvalificēju secinājumos lietā *Van Esbroeck* (38. punkts).

45. Šī uzdevuma izpildē šķiet veltīgi no Kopienu tiesībām mēģināt izdibināt kādus neatkarīgus noteikumus, kas ļautu noteikt vispārīgu kritēriju, ar kura palīdzību varētu atrisināt turpmākos gadījumus, "jo krimināltiesību politiku mainīgums un kriminālprocesa īpatnības apgrūtina vispārpiemērojamu noteikumu radīšanu" tādā veidā, ka pieeja, kas ir noderīga noteikta veida nodarījumiem vai attiecībā uz noteikta veida līdzdalību, var izrādīties nepiemērota citos gadījumos (38. un 39. punkts). Man prātīgāks šķiet vidusceļš, proti, pārāk neiedziļinoties pamata lietas mainīgajos apstākļos, izsvērt lietas īpašos apstākļus, lai palīdzētu valsts tiesai, tai sniedzot norādījumus, kas ļauj izspriest lietu atbilstoši tiesību normas būtībai (40. punkts).

46. Domāju, ka šis risinājums ļauj sniegt lietderīgu atbildi iesniedzējtiesai, to neaizstājot, un tādējādi novēršot risku, uz kuru norāda Spānijas valdība.

VI — Prejudiciālo jautājumu analīze

47. Tā kā pieeja jau ir izstrādāta, nekavējoties jākliedē *Rechtbank 's-Hertogenbosch* šaubas. Pirmais jautājums, kā jau esmu norādījis, ir iztirzāts lietā *Van Esbroeck*, savukārt spriedumi lietās *Gözütok* un *Brügge* un *Miraglia* sniedz paraugu atbildei uz otro jautājumu. Tomēr šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā jāinterpretē tās pašas tēmas konkrētas variācijas.

48. Sākšu no beigām, jo gadījumā, ja tiktu nolemts, ka attaisnojošs spriedums apsūdzības pierādījumu trūkuma dēļ neliedz vēlāk izvērtēt "to pašu nodarījumu", jebkādas pārdomas par šo jēdzienu būtu veltīgas.

A — *Jēdziens "bis": attaisnošana pierādījumu trūkuma dēļ (otrais jautājums)*

49. Secinājumos lietā *Gözütok* un *Brügge* es apstiprināju, ka ikvienu personu, par ko ir nospriests Konvencijas ziņojumu iesniedzējā valstī, nedrīkst atkārtoti tiesāt par to pašu nodarījumu nedz gadījumā, ja attiecīgā persona ir tikusi attaisnota, nedz tad, ja tā ir atzīta par vainīgu (46. punkts).

50. Mans viedoklis kopš tā laika nav mainījies, bet atšķirībā no tā, kas notika tajās lietās, kad šis jautājums netika apspriests, šoreiz skaidri jāizklāsta iemesli, kuru dēļ uz šādu tiesas spriedumu attiecas noteikuma *ne bis in idem* aizsardzība.

1) Burtiska interpretācija

51. *CAAS* 54. panta redakcija nepieļauj nekādas diskusijas, jo, norādot uz galīgu tiesas spriedumu un neatsaucoties uz sprieduma būtību, ar to tiek aizliegta jebkura turpmāka krimināl vajāšana, precizējot, ka "notiesāšanas gadījumā" [23] aizliegums ir pakārtots nosacījumam par soda izciešanu vai tā izpildes neiespējamību. Šis precizējums būtu lieks, ja princips būtu spēkā tikai soda piemērošanas gadījumā.

52. Spriedumā lietā *Miraglia* — protams, netieši, jo šis aspekts iztirzāts netika — šāds viedoklis tika pausts, uzsverot domu par lietas izskatīšanu "pēc būtības" (30. punkts) un noliedzot *CAAS* 54. panta piemērošanu, ja lieta ir izbeigta tādēļ, ka citā dalībvalstī uzsākta cita procedūra (35. punkts). Risinājums ir *ius puniendi* īstenošanā, izvērtējot visus esošos apstākļus, sprieduma saturam esot nebūtiskam (šo domu sīkāk iztirzāšu turpinājumā).

53. Šo viedokli apstiprina Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [24] skaidrais formulējums. Tās 50. pantā ir aizliegta atkārtota tiesāšana, ja attiecīgā persona ir "*attaisnota vai notiesāta*" [25] ar galīgu spriedumu.

54. Šie argumenti atspēko interpretāciju, ko Austrijas valdība izklāsta savu rakstveida apsvērumu 37. punktā, lai to noliegtu. Saskaņā ar Šengenas tiesisko regulējumu *CAAS* 54. pantam pretrunā būtu uzskatīt, ka *ne bis in idem* princips pieprasa vainas atzīšanu neatkarīgi no tā, vai tiek uzlikts sods, un tas nepieļaujami sašaurinātu tā piemērošanas jomu, no tās izslēdzot attaisnojošus spriedumus šīs subjektīvās sastāvdaļas trūkuma dēļ [26].

55. Līdzīga pretestība vērojama arī Spānijas valdības norādē, kas ir ne vien pretrunīga [27], bet arī kļūdaina tajā, ka tā par juridisko *ratio*

23 — Līdzīgi formulējumi atrodami redakcijās citās valodās, piemēram: "en cas de condamnation" (franču valodā); ["in caso de condena" (spāņu valodā)], "im Fall einer Verurteilung" (vācu valodā); "if a penalty has been imposed" (angļu valodā); un "in caso di condanna" (itāļu valodā).

24 — OV 2000, C 346, 1. lpp.

25 — Tikpat skaidri tas noteikts 1966. gada 19. decembra Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (14. panta 7. punkts), Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. protokolā (4. panta 1. punkts) un Starptautiskās krimināltiesas Romas [Romā parakstītajos] Statūtos (20. panta 1. punkts).

26 — Princips ir piemērojams, ja par nodarījumu nevar saukt pie atbildības, lai arī tas ir kļūdains (attaisnojoši iemesli, saukšanu pie atbildības vai krimināl vajāšanu pieļaujošu objektīvo nosacījumu trūkums), turpretim nav piemērojams gadījumā, ja saukšanu pie atbildības liedz atzinums par krimināl atbildību izslēdzošiem apstākļiem vai nepieskaitāmību.

27 — Savu apsvērumu 31. punktā tā apgalvo, ka formulējums "notiesāšanas gadījumā" liecina par to, ka *CAAS* 54. pants neattiecas uz attaisnojošiem spriedumiem, aizmirstot, ka tiesību normas pamatnoteikums rodams formulējumā "personu, kuras sakarā [..] ir *pieņemts* galīgs *tiesas spriedums*".

uzskata samērīguma principu, lūdzot sniegt ar noziedzīgā nodarījuma smagumu līdzvērtīgu atbildi [28].

2) Teleoloģiskā interpretācija

a) *Ne bis in idem* princips Šengenas nolīgumā

56. Šīs maksimas pamatā ir arī citi principi: tiesiskā drošība un taisnīgums. Vainīgajam ir jāzina, ka, izciešot sodu, viņš izpērk vainu, nebaidoties no jauna soda. Ja viņš tiek attaisnots, viņam jābūt drošai pārliecībai par to, ka viņš vēlāk netiks sodīts (secinājumu lietā *Gözütok* un *Brügge* 49. punkts un secinājumu lietā *Van Esbroeck* 19. punkts).

57. Norma *ne bis in idem* ir pilsoņu pamattiesības, kas saistītas ar tiesībām uz pienācīgu procesu un taisnīgu tiesu; turklāt tās ir tiesību sistēmas strukturāla vajadzība, kuras likumība izriet no *res iudicata* ievērošanas (secinājumu lietā *Van Esbroeck* 21. punkts).

58. Ja, nosakot vairākus sodus, to piemērošanas nolūkā tiek veikta atsauce uz samērīgumu, ņemot vērā agrākos sodus un pašreizējos attiecīgi mīkstinot, tiek izmantots tā saucamais *Anrechnungsprinzip* jeb "ieskaitīšanas princips" [29], kas, lai arī papildina *ne bis in idem*, nebūtu ar to sajaucams. *CAAS* 54. pantā nav ietverts formāls paraugs, kas šī samērīguma vajadzībām kalpotu par soda mīkstinātāju gadījumā, kad persona tiek atkārtoti sodīta par to pašu nodarījumu, bet gan tas ir paredzēts kā būtiska garantija, kas liedz lietā pieņemt otru nolēmumu (*Erledigungsprinzip* jeb "tiesvedības noslēgšanās princips") [30].

59. Šengenas *acquis*, kas ir paredzēts Eiropas tautu integrācijas stiprināšanai, pārvēršot šo Savienību par telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums, *ne bis in idem*

28 — Tās apgalvojums, novedot līdz absurdam, pieļautu atkārtotu tiesāšanu ne vien tad, kad apsūdzētais atbrīvots no kriminālatbildības, bet arī gadījumā, ja tā notiesāšana neatbilstu citā dalībvalstī veiktam nodarījuma smaguma novērtējumam, pieļaujot "papildsoda" uzlikšanu, lai izlīdzinātu sodu un sabiedrisko nosodījumu, līdz ar ko suverenitāte šajā jomā — ja tā nav apstrīdēta — turpmāk tiktu ierobežota nevis brīvprātīgi pieņemtas starpvalstu vienošanās, bet gan ārvalstu valsts iestāžu vienpusējas iejaukšanās ceļā.

29 — Šī doma ir pausta *CAAS* 56. pantā. Tajā dalībvalstīm tiek noteikts pienākums "ņemt vērā" agrākos sodus, ja saskaņā ar 55. pantu tās nosaka, ka 54. pants tām nav saistošs, un veic tādu personu kriminālvajāšanu, attiecībā uz kurām citā Līgumslēdzējā pusē jau pieņemts galīgs spriedums.

30 — Līdzīgus jēdzienus es izmantoju 2003. gada 11. februāra secinājumos apvienotajās lietās C-213/00 P *Italcementi*/Komisija (96. un 97. punkts) un C-217/00 P *Buzzi Unicem*/Komisija (178. un 179. punkts), kā arī četrās citās lietās, kurās pieņemts 2004. gada 7. janvāra spriedums (apvienotās lietas *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp.). Skat. arī ar secinājumu lietā *Gözütok* un *Brügge* 19. zemsvītras piezīmi.

princips turklāt ir saistīts ar tiesībām brīvi pārvietoties [31]. Robežu kontroles pakāpeniska atcelšana, kas ir neizbēgams posms šīs kopīgās telpas izveidē, rada zināmus draudus, jo tā ir labvēlīga tiem, kas izmanto modrības mazināšanos, lai izvērstu savu nelikumīgo darbību, kas rada vajadzību vairot policijas un tiesu iestāžu sadarbību. Bet šo galveno mērķi jāsasniedz, nemazinot demokrātiskā, tiesiskā sabiedrībā neatņemamās brīvības.

60. Kā jau esmu norādījis, starptautiskos apstākļos ir nepieciešama ne vien ciešāka sadarbība, bet arī tiesu darbības plašāka atzīšana viņpus robežām.

b) Savstarpējā uzticība

61. Ne *bis in idem* princips kalpo [32] tiesiskās drošības vajadzībām tādā veidā, ka valsts varas galīgie nolēmumi nevar būt bezgalīgi apstrīdami. Ja vienā dalībvalstī tiesvedība krimināllietā ir pabeigta, citas dalībvalstis nevar to neņemt vērā. Integrācijai vajadzīgs savstarpējs atbalsts, kas nav iespējams bez abpusējas uzticības attiecīgajām tiesu sistēmām un bez nolēmumu atzīšanas, ko veic patiesā pamattiesību "kopīgā mājoklī" [33].

62. Pat ja valsts jautājumu nerisina vienādi vai līdzīgi citai valstij, rezultāti ir savstarpēji pielīdzināmi, jo tie atspoguļo vienādas vērtības un principus: tik pretenciozā projektā kā Eiropas Savienība ir jātic, ka dalībvalstu tiesību normas ir atbilstīgas un pareizi piemērotas, ievērojot to iedarbību pat tad, ja tas noved pie atšķirīga risinājuma [34]; šī doma nozīmē, ka tās ir jāpārņem, un no tās izriet *ne bis in idem* princips.

63. Īsumā, ja dalībvalsts par noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku [35] ir pieņēmusi spriedumu, pārējo dalībvalstu tiesām jāatturas no lietas atkārtotas izskatī-

31 — Šis pieņēmums ir pausts arī sprieduma lietā *Gözütok* un *Brügge* 38. punktā un sprieduma lietā *Miraglia* 32. punktā.

32 — Tā es apgalvoju secinājumu lietā *Gözütok* un *Brügge* 119. un turpm. punktos.

33 — Pasākumu programma, ar ko īsteno principu par tiesas lēmumu savstarpēju atzīšanu krimināllietās (OV 2001, C 12, 10. lpp.), paredz *ne bis in idem* kā vienu no šī mērķa sasniegšanai atbilstošiem pasākumiem (12. lpp.). Līdzīgi ir formulēts arī Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par tiesu lēmumu krimināllietu jomā savstarpēju atzīšanu un par savstarpējas uzticības stiprināšanu dalībvalstu starpā [COM(2005) 195 galīgā redakcija, 4. lpp.].

34 — Sprieduma lietā *Gözütok* un *Brügge* 33. punkts un sprieduma lietā *Van Esbroeck* 30. punkts.

35 — Šādu viedokli es ieteicu secinājumu lietā *Gözütok* un *Brügge* 119. punktā, uzsverot valsts pēdējo vārdu, kuru pasaka tiesa, pildot savas juridiskcijas funkcijas, izmeklēšanas tienesis, veicot izmeklēšanas uzdevumus, vai prokurors, pildot savu uzdevumu — krimināvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem.

šanas neatkarīgi no tā, kāds ir spriedums [36] — apsūdzošs vai attaisnojošs, jo abos gadījumos tā ir *ius puniendi* izpausme.

3) Iespējamie nolēmumi

64. Apsūdzēšanas gadījumā šaubas nav atļautas, ieskaitot bez minētajiem spriedumiem arī krimināl vajāšanas izbeigšanu sakarā ar prokuratūras apsūdzētajam uzlikto pienākumu izpildi (iepriekš minētais spriedums lietā *Gözütok* un *Brügge*).

65. Attaisnošanas gadījumā turpmākas darbības ir aizliegtas, ja vien, veicot izvērtējumu "pēc būtības" [37], ir tikušas izmantotas valsts monopoltiesības noziedzīgu nodarījumu apkarošanā. Šis spriedumā lietā *Miraglia* esošais jēdziens ietver dažādus gadījumus atkarībā no nolēmuma pamatiem, no kuriem daži ir un citi savukārt nav saistīti ar apsūdzēto. Ar personu saistītie pamati ietver tos, kas personu atbrīvo no atbildības sakarā ar atbildībai vajadzīgo nosacījumu trūkumu (krimināl atbildību izslēdzoši apstākļi vai nepieskaitāmība, kā, piemēram, nepilngadība vai psihiski traucējumi). Ar personu nesaistītie — ārējie pamati ietver objektīvas situācijas, kurās nevar pieprasīt citu rīcību (pamatojošie fakti: nepieciešamā aizstāvēšanās, galēja nepieciešamība vai nepārvaramas bailes) vai kurās trūkst nodarījuma subjektīvās puses (nodarījuma subjektīvie elementi), kā arī tās situācijas, kas saistītas ar noilgumu [38] un izmeklēto apstākļu realitāti.

66. Šajā pēdējā grupā ietilpst trīs attaisnojuma veidi, proti, sakarā ar to, ka: 1) fakti neietver noziedzīga nodarījuma pazīmes; 2) apsūdzētais to nav izdarījis, vai 3) nav pierādīta viņa vaina [39]; šis prejudiciālais jautājums attiecas uz minēto trešo veidu.

4) Attaisnošanas pierādījumu trūkuma dēļ īpašais gadījums

67. Šāda veida spriedums nozīmē izvērtēšanu pēc būtības jeb, citiem vārdiem, tas ir nolēmums jautājumā par nodarījumu sais-

36 — Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2002. gada 3. oktobra lēmumā par nepieņemamību (lieta Nr. 48154/99, *Zigarella* pret Itāliju) apstiprināja, ka garantija *ne bis in idem* ir spēkā neatkarīgi no lietas iznākuma. Šī doma tika atkārtota nesenākā 2005. gada 15. marta spriedumā (lieta Nr. 70982/01, *Horciag* pret Rumāniju).

37 — Iepriekš šo secinājumu 6. zemsvītras piezīmē minētajā Zaļajā grāmatā Komisija jautā (18. jautājums), vai *ne bis in idem* ietekme ir pakārtota "būtības" izvērtējumam (12. lpp.).

38 — Lietā C-467/04 *Gasparini* (atrodas izskatīšanā Tiesā) par prejudiciālo jautājumu, ko Tiesai uzdeva *Audiencia Provincial de Málaga* (Malagas Apgabaltiesa, Spānija) kā pirmās instances tiesa krimināllietās, Tiesa pieņēma spriedumu par attaisnošanu sakarā ar noilgumu.

39 — Varētu runāt par "nevainīguma pierādījumu" un "vainas pierādījumu trūkumu", ja nepastāvētu nevainīguma prezumpcija, šim apstāklim esot vērā ņemamam un būtiskam saistībā ar šo *Rechtbank 's-Hertogenbosch* jautājumu.

tībā ar tā piedēvēšanu subjektam, un kā tāds izsmeļ valsts *ius puniendi*.

68. *Ne bis in idem* principam pretrunā ir gan atkārtota sodīšana, gan atkārtota "krimināl-vajāšana" un "saukšana pie atbildības". *CAAS* 54. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā tiek izmantots šis jēdziens. Tas ir skaidri noteikts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Gözütok* un *Brügge*, uzsverot, ka *CAAS* 54. panta "mērķis ir novērst to, ka pret personu [..] tiek veikta *kriminālvajāšana* par tām pašām darbībām vairāku dalībvalstu teritorijās" (38. punkts). Šī interpretācija ir pārņemta iepriekš minētajos spriedumos lietās *Miraglia* un *Van Esbroeck* (attiecīgi 32. un 33. punkts), kas nav darīts gluži nejaušības pēc, jo minētais princips, kā jau norādīju, kalpo taisnīgumam un drošībai, un tas ir saistībā ar tiesībām uz taisnīgu tiesu; tas arī aizsargā personas cieņu pret necilvēcīgu un pazemojošu attieksmi, par kādu uzskatāma prakse, kad sods par vienu un to pašu likuma pārkāpumu tiek uzlikts atkārtoti [40].

69. Kriminālprocess pats par sevi ir apgrūtinājums personai, kas, pamatojoties uz pietiekamām norādēm, tiek turēta aizdomās par sodāma nodarījuma izdarīšanu, bet, ja tiesas galīgā nolēmumā tiek noteikts, ka apsūdzība nav pierādīta, to atsākt no jauna nedrīkst, pat ja ir atklāti jauni, vainu pierādoši apstākļi.

70. Šīs sekas izriet nevis no kāda papildu kritērija, kā, piemēram, princips *in dubio pro reo*, kas ir ņemams vērā pierādījumu izvērtēšanā [41], bet gan no pamattiesībām, ar kurām pilsoņi tiek aizsargāti pret valsts varu un kas gadījumā, ja, ievērojot visas garantijas un veicot pienācīgas izmeklēšanas darbības, nevainīgums nav noliegts, pieļauj tikai attaisnojošu spriedumu.

71. Nedrīkst iztaujāt attaisnotu personu [42] gan tad, ja šis apstāklis ir konstatēts pēc būtības, gan tad, ja tas izriet no iepriekš minētai personai garantētajām pamattiesībām, kas ir kopīgas dalībvalstu konstitucionālajām tradīcijām un ietvertas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (48. panta 1. punkts), un pasludinātas jau Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 2. punktā, kas saskaņā ar LES 6. panta 2. punktu ir nostiprinātas Kopienu tiesību vispārīga principa statusā.

40 — Uz šo aspektu esmu norādījis iepriekš minēto secinājumu lietā *Van Esbroeck* 11. zemsvītras piezīmē.

41 — Šaubu gadījumā par subjektīvo un objektīvo elementu esamību saistībā ar nodarījuma veidu izvērtējumam jābūt attaisnojošam.

42 — Grieķijas Republikas Iniciatīvā par Padomes pamatlēmuma pieņemšanu jautājumā par principa *ne bis in idem* piemērošanu (OV 2003, C 100, 24. lpp.) bija paredzēts to piemērot arī attiecībā uz gadījumiem, kad persona attaisnota (2. panta 1. punkts).

72. Īsumā, piekrītu Komisijas un to dalībvalstu viedoklim, kas sniegušas savus apsvērumus, izņemot Spānijas Karalisti, ka persona, kas attaisnota apsūdzības pierādījumu trūkuma dēļ, uzskatāma par tādu, par kuru "ir pieņemts galīgs tiesas spriedums" *CAAS* 54. panta izpratnē [43].

73. Neviens, pat Spānijas valdību ieskaitot, neapstrīd *ne bis in idem* spēkā esamību tādā gadījumā valsts tiesību sistēmā, kad līdzīgs iznākums nebūtu apšaubāms arī tādā pārvalstiskā kontekstā kā Eiropas Savienība, ja vien netiek ieņemta sīkmanīga un negribīga nostāja, ignorējot šīs kopīgās telpas divus pamatpīlārus: savstarpēju uzticību abpusēju tiesu nolēmumu atzīšanā un pilsoņu pamattiesību ievērošanu.

B — *Jēdziens "idem": "tas pats nodarījums" (pirmais jautājums)*

74. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Van Esbroeck* ir iztirzāts šis lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu aspekts, nospriežot, ka saskaņā ar *CAAS* 54. pantu faktiem ir jāsakrīt, tos uzskatot par nedalāmi savstarpēji saistītu apstākļu kopumu neatkarīgi no to juridiskās kvalifikācijas vai interesēm, ko aizsargā nodarījumu definīcija [44]. Turpinājumā tiek piebilsts, ka par tādiem uzskatāma narkotisko vielu sūtījuma importēšana un eksportēšana, kas ir sodāma vairākās valstīs, kam ir saistošs Šengenas *acquis*, tomēr galīgais vērtējums šajā sakarā ir valsts tiesu ziņā.

75. Šajā nostājā tiek pārņemti manos 2005. gada 20. oktobra secinājumos paustie ieteikumi par stingri ar faktiem saistītu jēdziena dimensiju (41.–49. punkts), par tā piemērošanu noteikta daudzuma narkotisko vielu pārvešanai no vienas Līgumslēdzējas puses uz citu (50.–52. punkts), kā arī par *CAAS* 71. panta un Apvienoto Nāciju Organizācijas attiecīgo nozaru aktu interpretāciju (53.–58. punkts).

76. Lai arī šajā manas analīzes stadijā es vēlos vērtējumu beigt, šīs lietas īpatnības mudina turpināt, paužot vēl dažas pārdomas jautājumā par *idem*, neuzdrīkstoties iejauk-

43 — Juridiskajā literatūrā netiek apšaubīts, ka galīgs attaisnojošs spriedums ir tiesas spriedums *CAAS* 54. panta izpratnē (Dannecker, G. "La garantía del principio ne bis in idem en Europa", *Dogmática y ley penal. Libro homenaje a Enrique Bacigalupo*, 1. sējums, Madride, 2004, 171. lpp.).

44 — Secinājumos lietā *Gözütok* un *Brügge* (48. un 56. punkts) cita starpā es netieši norādīju uz interesēm, ko aizsargā krimināltiesību normas, tomēr šo norādi nedrīkstētu uzlūkot nodalīti no tās konteksta, izdarot pārsteidzīgus secinājumus un mani raksturojot kā tādas nostājas piekritēju, kuru esmu skaidri noliedzis secinājumos lietā *Van Esbroeck*. Šajos pirmajos secinājumos es atsaucos uz vērtībām, lai aizstāvētu *ne bis in idem* principa starptautisko dimensiju, bet tomēr liekot noprast, ka Eiropas Savienībā un Šengenas telpā tām nav nozīmes, jo visās Līgumslēdzējas valstīs tās ir vienādas (55. punkta beigas).

ties iesniedzējtiesas pienākumos, kurai ir jānoskaidro, vai lietas apstākļu izklāsts sakrīt ar citas agrākas lietas apstākļu izklāstu.

77. Šis pēdējais precizējums apstiprina Spānijas valdības apgalvojumu, ka bez izskatīšanas jāatstāj pirmā jautājuma (iekavās esošā) otrā daļa, ciktāl tas nozīmētu iedziļināšanos lietas faktiskajos apstākļos, kas Tiesai ir liegta.

1) *Idem* objektīvā daļa

78. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Van Esbroeck* ir atsauce uz "konkrētu apstākļu, kas nedalāmi savstarpēji saistīti, kopumu" (36. punkts). Šajā formulējumā slēpjas divējāds objektīvs aspekts.

79. Pirmkārt, vieta un laiks jāņem vērā tādā veidā, ka gadījumā, ja tie sakrīt, lietas apstākļi nevar tikt sadalīti mākslīgi nodalītās epizodēs.

80. Otrkārt, neaizmirstot faktu aspektu, nedrīkst neņemt vērā arī subjektīvas saiknes esamību starp nodarījuma izdarītāju un tā darbībām.

81. Jāsakrīt ne vien laikam un vietai, bet arī nolūkam.

82. Lai pārbaudītu *ne bis in idem* principa pieprasīto sakrišanu, jāizmanto šīs trīs sastāvdaļas, skaidri saprotot, ka netiek pieprasīta to pilnīga saplūšana. Vieta var mainīties, kā tas noticis lietā *Van Esbroeck*, kurā konkrēts aizliegtu vielu daudzums tika pārvests no vienas dalībvalsts uz citu, nodarījumam nemainoties. Noziedzīgais nodarījums var tikt izvērsts laikā un sadalīts atsevišķos posmos, soda mērķiem tomēr saglabājot savu vienotību [45]. Visbeidzot, nav izslēgts, ka dažkārt nodarījuma izdarītāja nodoms mainās, bet, neskatoties uz šo apstākli, nodarījums paliek nemainīgs.

2) Subjektīvā daļa: citu līdzdalībnieku esamība un liktenis

83. Tā kā *ne bis in idem* princips ir personiska rakstura garantija, tas liedz atkār-

45 — Šiem parametriem atbilst tas, kas noticis van Straten gadījumā, kas no Itālijas Nīderlandē ieveda heroīna sūtījumu, šajā pēdējā valstī paturot glabājumā kādu daļu no tā.

toti tiesāt par vienu un to pašu nodarījumu. Tādēļ ir vajadzīga ne vien objektīva, bet arī subjektīva sakritība tādā veidā, ka ar to vien, ka attiecībā uz personu jau ir ticis pieņemts tiesas spriedums, ir pietiekami, lai par to atkārtoti neveiktu izmeklēšanu.

84. Līdz ar to citu subjektu līdzdalībai, iespējamībai, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas gaitā tie mainās, un viņu liktenim kriminālllietā ir otršķirīga nozīme.

85. Citiem vārdiem, šajā lietā iztirzātais princips attiecas tikai uz to personu, pret kuru vienreiz jau vērsta kriminālvajāšana, un nav nozīmes tam, ka noziedzīgā nodarījumā piedalījušās citas personas, kas tā izpildes gaitā mainījušās.

VII — Secinājumi

86. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Rechtbank 's-Hertogenbosch* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) persona uzskatāma par tādu, kuras sakarā "ir pieņemts galīgs tiesas spriedums" Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, 54. panta izpratnē, ja pēc pierādījumu izvērtēšanas tā tiek attaisnota tāpēc, ka nav pierādīta pret to celtā apsūdzība;

2) lai noteiktu, vai nodarījumi ir tie paši:

— jāizvērtē abos procesos izmeklēto nodarījumu būtība, neņemot vērā to juridisko kvalifikāciju un labumu un aizsargātās intereses, tos atzīstot par sodāmiem Līgumslēdzēju pušu vai Šengenas *acquis* pārņēmušo valstu tiesību sistēmās, un

— ar "nodarījumu" jāsaprot nedalāmi savstarpēji saistītu apstākļu kopums, attiecībā uz kuriem jāizvērtē to iespējamā sakritība laika un vietas, kā arī izdarītāja nolūka ziņā, bet nav būtiskas nozīmes tam, ka divos spriedumos persona, kuras tiesības garantē *ne bis in idem*, piedalās kopā ar atšķirīgiem līdzdalībniekiem;

3) to, vai heroīna sūtījuma glabāšana Itālijā, tā pārvešana uz Nīderlandi un visa daudzuma vai tā daļas glabāšana šajā pēdējā valstī ir "tas pats", saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem kritērijiem ir jāizlemj valsts tiesai.